

Література

1. Боечко М.А. Основные направления реформ в системе педагогического образования КНР / М.А. Боечко // Философия образования. – 2006. – № 2 (№ 16). – С. 113–117.
2. Взгляд на сто лет назад на историю высшего педагогического образования в Китае [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.china.org.cn/chinese/archive/201022.htm>.
3. Лю Сяоянь. Подготовка учителей в Китае / Сяоянь Лю // Педагогика. – 1999. – № 3. – С. 117–120.
4. Тань Чжи Сун. Вища педагогічна освіта у Китаї у 21 сторіччі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edu.cn/20010823/207561.shtml>.
5. Higher Education in China. Zhou Ji. Thomson Learning, 2004. – P. 13–16.

ОЛОВАРЕНКО О.І.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ

Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ ст., освіта “є засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені” [3, с. 240].

Школа починається з учителя. Отже, актуальною є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, мобільності в освоєнні й упровадженні новітніх наукоємних та інформаційних технологій.

Водночас реалії нинішнього навчального процесу у вищих закладах освіти свідчать про те, що його зміст, організація діяльності студентів потребують певних змін. Адже ніякі перетворення, нововведення й реформи не дадуть очікуваних результатів, якщо вони повною мірою не торкнуться особистості майбутнього вчителя.

Сучасна школа потребує фахівця, який би володів “різними варіантами побудови навчального процесу”, знав “не один універсальний, а кілька шляхів досягнення мети” [5, с. 8].

Процес реформування школи, що відбувається відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту”, Концепції загальної середньої освіти, Державного стандарту початкової загальноосвітньої освіти, забезпечує системне оновлення змісту та перехід на нову структуру навчання.

Оновлення шкільної освіти в Україні, зокрема її початкової ланки, характеризується інтенсивним розвитком інноваційних процесів. Істотною особливістю цієї тенденції є реальна варіативність, пошук ефективних технологій навчання, наявність вибору різних навчальних програм і підручників.

Сьогодні, коли гуманітарна складова навчання молодших школярів постійно розширюється, методико-філологічна підготовка вчителя стає все більш пріоритетною в загальній системі професійної педагогічної освіти. У таких умовах надзвичайно важливо сформулювати в майбутнього педагога готовність навчати дітей рідної мови на основі комунікативно-діяльнісного та функціонально-стилістичного підходів, які забезпечують учням якісне володіння лінгвіс-

тичними знаннями, мовними й мовленнєвими вміннями та навичками, необхідними для вільного користування українською літературною мовою.

Поряд із масовою початковою школою діють різні педагогічні системи: загального розвитку за дидактичною системою Л.В. Занкова, розвивального навчання за теорією В.В. Давидова, Д.Б. Ельконіна; розвитку повноцінної навчальної діяльності школярів за ідеями та методичними посібниками О.Я. Савченко; диференційованого комплектування класів і внутрішньокласної диференціації тощо. Останнім часом стали з'являтися нові типи початкових шкіл, що наслідують досвід прогресивної західної педагогіки (системи М. Монтесорі, Р. Штайнера, методики американських шкіл з розвитку критичного мислення та творчого самовираження учнів тощо) [1, с. 28].

Для вдосконалення діяльності загальноосвітньої та професійної школи особливе значення має докорінне підвищення рівня професійної підготовки студентів. Майбутнім учителям необхідно дати найсучасніші знання та ґрунтовну практичну підготовку, бо успішне розв'язання складних завдань навчання й виховання молоді вирішальною мірою залежить від педагогічної майстерності, наукової ерудиції й культури вчителя [4, с. 106].

Аналіз спеціальної літератури, вивчення стану підготовки молодих педагогів до самостійної викладацької діяльності свідчить, що однією з найскладніших проблем з професійного становлення є вміння застосовувати сучасні навчальні технології.

Мета статті – презентувати досвід викладання нового навчального курсу “Технології вивчення галузі “Мова і література”.

Одним із найперспективніших шляхів удосконалення підготовки майбутніх учителів, озброєння їх необхідними знаннями, практичними вміннями й навичками є освоєння та впровадження активних форм і методів навчання.

Із цією метою в Харківському гуманітарно-педагогічному інституті розроблено програмно-методичне забезпечення нового навчального курсу “Технології вивчення галузі “Мова і література” й упроваджено цей курс у практику для підготовки студентів зі спеціальності “Початкове навчання” освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”.

Навчальний курс “Технології вивчення галузі “Мова і література” спрямований на реалізацію конкретних завдань, передбачених концепцією розвитку загальноосвітньої школи, реформування вищої школи.

Навчальний курс має на меті сприяти збагаченню професійно-педагогічної, зокрема професійно-методичної підготовки студентів, наповнюючи її новим змістом, формами та прийомами навчання.

Завдання вивчення курсу – сприяти формуванню вчителя початкової школи, здатного оптимально підходити до відбору й упровадження педагогічних технологій і накопичення особистого досвіду у викладанні рідної мови та літератури; на основі засвоєних концептуальних положень педагогічної технології формувати у студентів готовність до їх упровадження під час проходження педагогічної практики та майбутній професійній діяльності з урахуванням специфіки технологій і можливостей предмета рідної мови та літератури; організувати самостійну творчу роботу студентів для вивчення мовних і літературних джерел, практики перспективного педагогічного досвіду та на-

буття ними навичок щодо реалізації освітніх стандартів у рамках різноманітних педагогічних систем і технологій.

Новий навчальний курс “Технології вивчення галузі “Мова і література” спирається на чинний курс “Методика викладання української мови в початкових класах”, тому що в процесі його попереднього вивчення студенти вже одержали необхідну теоретичну та методичну підготовку для викладання української мови й літератури в початковій школі.

Зміст курсу охоплює інноваційні технології з добре розробленою науково-теоретичною основою, достатнім дидактичним і методичним забезпеченням (програми, підручники, методичні рекомендації для вчителя тощо) та певною мірою визнані вчителями-практиками.

Методичною основою організації викладання є нетрадиційні методики. Наприклад, під час вивчення розділу “Методика навчання грамоти” студенти ознайомлюються з такими питаннями, як реалізація дидактичних і методичних ідей проблемного та розвивального навчання шестирічок (Н.О. Воскресенська, В.В. Давидов, О.К. Дусавицький, Д.Б. Ельконін, В.В. Рєпкін); методика роботи зі звуковими моделями слів як підготовка до прочитання слів у звуковий (доабетковий) період (П.С. Жедек); інтенсифікаційні системи навчання письма молодших школярів за Є.М. Потаповою та О.Ю. Прищепою; нетрадиційний підхід до розв’язання проблеми красивого та грамотного письма (Є.М. Потапова, С.М. Лисенкова). У розділі “Методика вивчення основ фонетики, графіки та граматики” майбутні педагоги вивчають мовні явища на основі зв’язного тексту як засобу показу учням функціональних можливостей їх у мовленні (за Л.О. Варзацькою); методику розкриття значення взаємозв’язку знань з фонетики та графіки, орфоєпії та орфографії рідної мови (за А.П. Каніщенко, Л.О. Варзацькою); інтерактивні вправи на уроках рідної мови, методику їх проведення, етапність упровадження інтерактивних вправ на уроках рідної мови (М.В. Пироженко, Л.В. Пометун). Розділ “Методика класного та позакласного читання” передбачає вивчення прийомів розвитку й удосконалення якостей читання: інформаційно-ціннісний підхід до навчання читання молодших школярів (метод О.М. Кушніра); вправ для розвитку швидкого читання (за системою І.Г. Федоренка); елементів літературознавчого аналізу, усвідомлення твору як факту літературної творчості (О.В. Джежелей); прийоми роботи в системі уроків позакласного читання (О.В. Джежелей, З. Захарчук, М.М. Наумчук, В.О. Сухомлинський).

Нами було розроблено й упроваджено в навчально-виховний процес технологію, що дала змогу по-новому організувати навчальну діяльність майбутніх учителів. З-поміж найбільш ефективних і цікавих для студентів форм можна назвати лекції-тести, різноманітні тренінги, моделювальні та практичні заняття з діагностування рівня інтелектуального й морального розвитку учнів, ділові та рольові ігри тощо.

Ми виходили з того, що основною метою має бути новизна чи оригінальність, спрямовані на кращу підготовку майбутніх учителів. При цьому ми спиралися на рекомендації сучасної педагогічної літератури. Зокрема, щодо того, що нетрадиційна навчальна діяльність має, насамперед, сприяти пізнавальній активності стимуляції інтересу до навчальних занять; розвитку ініціа-

тиви й творчого потенціалу студентів; має допомогти створити в майбутніх учителів установку на творчу професійну діяльність, на постійний пошук.

Для формування в студентів методичних умінь, необхідних для викладання освітньої галузі “Мова і література” в початкових класах, має значення відвідування й аналіз уроків кращих учителів загальноосвітніх шкіл. Цю роботу ми проводимо на лабораторних заняттях, попередньо запропонувавши майбутнім педагогам план спостереження. Наприклад, відвідуючи зі студентами урок рідної мови, виробляємо в них уміння спостерігати за змістом, методами й прийомами роботи, аналізувати урок відповідно до сучасних вимог, оцінювати його результативність.

Важливе місце у фаховій підготовці майбутніх учителів посідає система лабораторних занять, що передбачає ознайомлення студентів з різними видами діяльності вчителя й вироблення основних професійних умінь і навичок, що визначаються специфікою початкового етапу вивчення мови. Завдання полягає в тому, щоб усіма доступними засобами наблизити студентів до школи, активізувати їхнє педагогічне мислення, ознайомити із сучасними вимогами до теоретико-методичної підготовки вчителя початкової школи, переконати в необхідності самоосвітньої діяльності.

Важливо відібрати для лабораторних занять такий матеріал, який би забезпечував закріплення професійних методичних умінь студентів, залучення їх до найпростіших педагогічних досліджень, експериментальної перевірки на практиці рекомендацій методичної науки.

Серед інших форм роботи на лабораторних заняттях заслуговують на увагу такі: аналіз методичних ситуацій, обговорення методичних статей з фахових журналів, аналіз дидактичного матеріалу чинних підручників і посібників, розробка завдань для тестової перевірки знань учнів, добір системи мовних або мовленнєвих вправ, блоків текстів для взаємопов’язаного навчання мови й розвитку учнівського мовлення, виготовлення зразків схематичної наочності, рецензування творчих робіт молодших школярів тощо. Як правило, студентам рекомендовано ознайомитися з планом-конспектом уроку вчителя, запротоколювати спостереження, прокоментувати їх і скласти власний план-конспект такого уроку, з’ясувати практичну, дидактичну, виховну й розвивальну цінність підібраних учителем видів роботи, характер труднощів, з якими стискатимуться учні під час виконання завдань.

У процесі такого навчання закладається основа майбутньої педагогічної техніки, технологічної грамотності та педагогічної майстерності майбутнього вчителя. Такий підхід дає можливість молодому педагогові впевнено почувати себе в професійній діяльності, швидше адаптуватися в умовах сучасної школи, успішно розв’язувати складні завдання навчально-виховного процесу.

За підсумками вивчення курсу студенти повинні вміти: проектувати та конспектувати програму спільної діяльності учня й учителя на уроках рідної мови та літератури в умовах упровадження нових педагогічних технологій; прогнозувати обґрунтоване діалогічне моделювання у виборі типів уроків, форм та видів роботи на уроці; створювати на методичному й технологічному рівні сценарії уроків рідної мови та літератури з урахуванням обраної технології; аналізувати результативність обраних методів і прийомів.

Висновки. Отже, ми переконані, що педагогічні й методичні технології навчання рідної мови та літератури, які розглядаються в запропонованому курсі, допоможуть зробити кожного студента – майбутнього вчителя – безпосереднім учасником навчального процесу, котрий самостійно віднаходить шляхи й засоби розв’язання проблем, що стоять перед сучасною початковою школою.

Література

1. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К. : Просвіта : Книга Пам’яті України, 2000. – 386 с.
2. Педагогічні технології. Досвід. Практика : довідник. – Полтава : ПОПОПІ, 1999. – 374 с.
3. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / О.М. Пехотв та ін. ; за ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2003. – 240 с.
4. Підготовка майбутніх вчителів до застосування нових технологій навчання у початковій мало комплектній школі : монографія / Н.Г. Баліцька, О.А. Біда, Г.П. Волошина та ін. ; за заг. ред. Н.С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2004. – 125 с.
5. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004.
6. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах / О.Я. Савченко. – К., 1997. – 256 с.

ОРЕЛ-ХАЛІК Ю.В.

ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК ЯК МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНА ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Необхідність естетичного розвитку, у тому числі формування естетичного смаку в навчально-виховному процесі вищих закладів освіти системи МВС України, має першорядне значення для духовного розвитку майбутніх фахівців, оскільки діяльність детермінує розвиток внутрішнього світу людини, а особистісні якості мають вирішальний вплив на повсякденну фахову діяльність особистості. Вважаємо, що є всі підстави розглядати естетичний смак як сутнісну рису майбутнього правоохоронця, яка характеризує його фахову орієнтацію.

Мета статті – проаналізувати поняття “естетичний смак правоохоронця” як морально-естетичну детермінанту професійної підготовки майбутнього правоохоронця.

Професіоналізм особистості, як зазначає І. Зязюн, – це “достатній для творчого вирішення завдань професійної діяльності рівень розвитку професійної культури й самосвідомості. Професійна самосвідомість – це усталене ставлення до професії, що виявляється в системі мотивів, особистісних сенсів і цілей” [1, с. 207].

Загальний висновок досліджень полягає в тому, що успішне розв’язання такого відповідального завдання, як підготовка фахівця у вищому відомчому навчальному закладі юридичного профілю, є можливим лише за умови використання резервів усіх навчальних дисциплін. Увагу звертали як на фахові дисципліни, так і на гуманітарні, які мають великі навчально-виховні можливості. Під час загальної підготовки розвивали дуже важливі для майбутнього правоохоронця функції аналізу та синтезу, вміння узагальнювати інформацію, абстрактно